

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.11187567>

ИНГЛИЗ ТИЛИ ДАРСЛАРИДА КУРСАНТЛАРНИНГ ЎҚИШ КЎНИКМАСИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ УСУЛЛАРИ

Наргиза Ширинова

Жамоат хавфсизлиги университети доценти

АННОТАЦИЯ

Мақола инглиз тили дарсларида ҳарбий олий ўқув юртлари курсантларининг ўқиши кўникмасини шакллантиришига бағишланган. Олий ўқув юрти курсантларига ўқишини ўргатишнинг аҳамияти кўрсатилиб, ўқишига ўргатиш бўйича ўқув-топшириқлари ишлаб чиқилган. Ишлаб чиқилган замонавий ўқув-топшириқлари курсантларга ўқишини ўргатишда хизмат қиласди.

Таянч сўзлар: ўқиши кўникмасини шакллантириши, инглиз тили ўқитишида ўйин-топшириқларининг самарадорлиги, ихтисосий ўқитиши, курсантларнинг қизиқишини ошириши.

THE WAYS OF FORMING READING SKILLS OF CADETS AT THE ENGLISH LESSONS

ABSTRACT

Article deals with the ways of forming reading skills of cadets at the English lessons. There was indicated the importance of teaching reading for cadets at the English lessons and worked out the exercises directed to the developing of cognitive activity. Given educational games can serve for teaching reading for cadets at the English lessons.

Key words: forming reading skills of cadets at the English lessons, effectiveness of the educational games, specialized teaching, increasing of interest of cadets.

Инглиз тили дарсларида курсантларга ўқишини ўргатиш чет тил ўқитиши методикаси олдида турган долзарб вазифалардан биридир. Ўқиши жараёнида курсантларнинг лексик ва грамматик кўникаси шаклланиб боради. Шунингдек, уларнинг билиш фаоллиги ошади, дунёқараши шаклланади. Курсантларга ўқишини ўргатиш ўқитувчи қўллайдиган методларга боғлиқдир. Курсантларга бериладиган матнлар ҳарбий соҳага йўналтирилган, уларнинг ҳаётига боғлиқ бўлсагина улар уни қизиқиб эгаллай бошлайди. Масалан, “**Invention of the tank**”

мавзусини тақдим этиш жараёнида “KWL(know, want, learnt)” технологиясидан фойдаланиш мумкин.

1-босқич. Ўқитувчи доскани учга бўлган ҳолда “KWL(know, want, learnt)” технологиясидан фойдаланади.

2-босқич. Ўқитувчи курсантлардан “Invention of the tank” мавзуси, яъни танкларнинг яратилиши бўйича билган барча маълумотларини инглиз тилида айтиб беришни сўрайди.

3-босқич. Курсантлар томонидан танкларнинг яратилиши бўйича берилган сўз ва иборалари досканинг чап томонида ёзиб чиқилади. Бу K(know) қисми ҳисобланади.

4-босқич. Курсантлар танкларнинг яратилиши бўйича баъзи бир маълумотларга эга бўлишмаса, у ҳақида нимани билишни хоҳлашса, у саволлар досканинг W(want) қисмига ёзиб кўйилади.

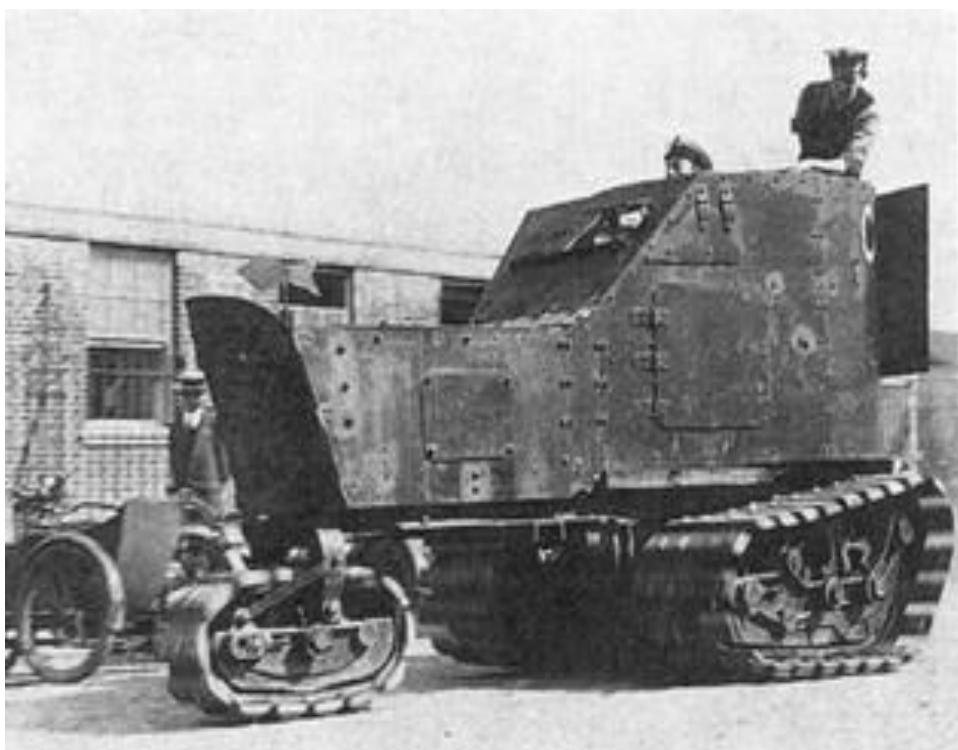
5-босқич. Ўқитувчи мавзуга оид матнни курсантларга тақдим этади ва досканинг W(want) қисмидаги саволларга матндан жавоб қидиришни айтади. W(learnt) қисми учун қўйидаги машқлардан ҳам фойдаланилади.

Learn the statements below. Put T if the statement is true according to the text, put F if there is a false argument and NG if there is no information in the text.

1. The vehicles with caterpillar tracks were planned for public transportation.	
2. Landships Committee was founded to produce a prototype of the first tank.	
3. Workers were not told the truth for paying their salaries as before the project.	
4. Lots of water tanks were needed in the battlefields.	
5. The name of water containers started to deal with the armored vehicle.	

THE FIRST TANK PRODUCED

In 1914, British army Colonel Swinton and William Hankey promoted the idea of an armored vehicle with caterpillar tracks so they could use it to cross difficult terrain and break through enemy lines. Winston Churchill like the idea and established a Landships Committee to start building a prototype. To keep the enemies from knowing about the project, the workers were told that they were building water tanks to bring out on to the battlefield and the name eventually stuck.

Fill in the gaps using the words in the box.

miles, trenches, idea, people, tons

The first tank prototype came out in 1915. It was called the Little Willie. It weighed 14 _____, had a Daimler engine, carried a crew of 3-4 _____, and move at a speed of three _____ per hour. Unfortunately, the tank was unsuccessful at crossing large, which is what it was built for. Although the tank performance was bad, Ernest Swinton was still convinced that his _____ would work, he just needed a better design. The Little Willie tank never made it to battle, but it is still considered the first tank.

6-босқич. Курсантлар саволларига матндан олган жавобларини досканинг L(learnt) қисмiga ёзади.

Ушбу технологиядан турли мавзулардаги матнларни ўқиш жараёнида фойдаланиш мумкин. Қуйидагича жадвалдан фойдаланилади.

K-W-L chart		
Topic: Invention of the tank		
K (What I know)	W (What I want to know)	L (What I learned)

“Topic trails” технологиясидан фойдаланишда матн мазмуни калит сўзлар ёрдамида англанади, яъни грамматик кўникмалардан ҳам фойдаланилади.

1-босқич. Ўқитувчи курсантларга матнни ва рангли ручкаларни беради, шунингдек зарур бўлган пайтда луғатлар ҳам берилади.

2-босқич. Ўқитувчи курсантларга гап бўлакларини турли рангдаги ручкалар билан белгилаб олиш вазифасини беради. Масалан, отларни сариқ рангда, феъллар кўк рангда сифат ёки равишлар яшил рангда белгиланади.

3-босқич. Матндаги гаплардаги феъллар устида ишланиб, уларга синонимлар келтирилиб, уларга тегишли бўлган отлар аниқлаб олиниб, гапларнинг иккинчи даражалари бўлаклари келтирилади. Масалан,

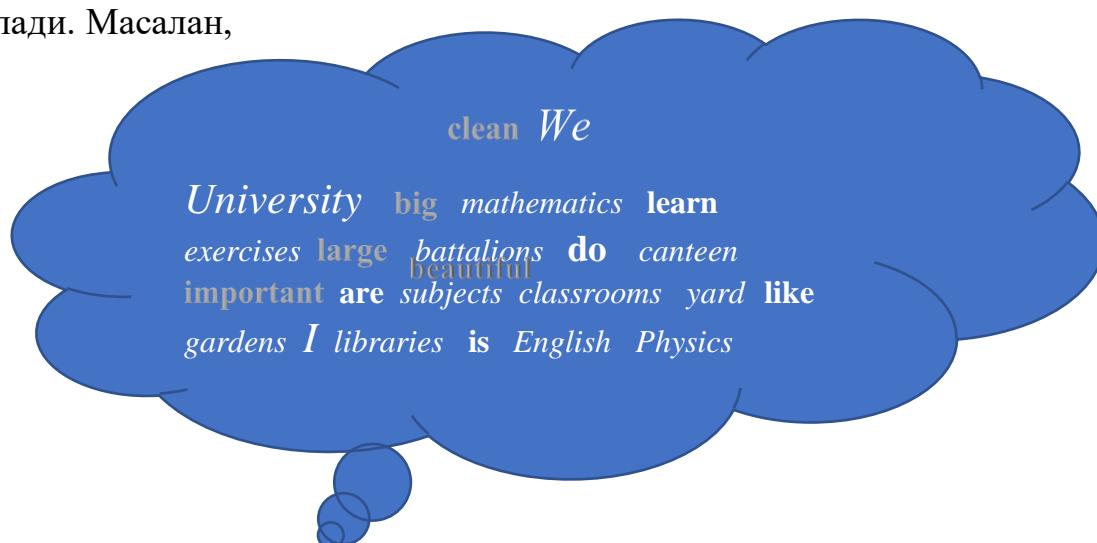
Since young age Timur was smart and courage, he liked to talk with scientists, listening to the reading of historical works. He was a good ruler and a talented organizer. Armenia, Azerbaijan, Iraq, Iran, India, Damask and Egypt were conquered by Amir Timur.

4-босқич. Матн мазмуни ёритилгандан кейин, савол-жавоб машқлари бажарилиши мумкин.

Ушбу технология нафақат ўқиш кўникмасини шакллантириш, балки грамматик ва лексик кўникма ва малакаларини ҳам шакллантириш учун муҳим аҳамиятга эга.

“My University” мавзусидаги матнни тақдим этиш жараёнида “Word cloud” технологияси ҳам муҳим аҳамият касб этади. Ушбу технология ҳам грамматик кўникмаларга таяниб, яъни гап бўлакларини таҳлил қилган ҳолда бажарилади ва матн олди машқ ҳисобланади. Курсантлар матнни ўқишдан олдин ўзлари сўзларга қараб ҳикоя тузба бошлашади.

1-босқич. Курсантларга булут шаклидаги жойга сўзлар турли рангларда берилади. Масалан,

2-босқич. Булут ичидаги берилган сўзлардан от ва сифатларни ажратиб олиб, сўз бирикмаларини ясаш сўралади.

3-босқич. Курсантлар томонидан сўз бирикмалари ясалгандан сўнг улар гап тузба бошлашади.

4-босқич. Курсантлар томонидан тузилған гаплар мазмун жиҳатдан узвий боғланған холда ҳикоя тузилади. Масалан,

Our university is big and beautiful. There are four battalions, large and light classrooms, libraries and a big canteen in my university. The yard and gardens of our university are always kept clean and beautiful. We do our sport exercises in special places. We learn important subjects: Mathematics, Physics, English and others.

I like my university very much.

Ушбу турдаги маңқлар курсантларнинг ўқиши ва грамматик кўникмасини шакллантиришга хизмат қиласи. Дарс жараёнида қўлланиладиган ҳар бир метод курсантларнинг инглиз тилидан кўникма ва малакасини шакллантиришга, яъни дарс жараёни сифатини оширишга хизмат қилиши зарур.

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР:

1. Хашимова, Сабоҳат Абдуллаевна. "теоретические вопросы словообразования в современном китайском языке." *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences* 1.Special Issue 1 (2021): 268-285.
2. Khashimova, Sh K. "THE TEACHING OF LITERARY DISCIPLINES IS THE MAIN FACTOR AFFECTING EDUCATION." *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences* 2.6 (2022): 313-316.
3. Hashimova, Sabohat Abdullaevna. "Peculiarities of Making Nouns Using Suffixes in Chinese (On the Example of Suffixes 家 "Jia" and 者 "Zhe")." *International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding* 8.8 (2021): 367-370.
4. Хашимова, Сабоҳат Абдуллаевна. "ХОЗИРГИ ХИТОЙ ТИЛИ СИФАТЛАРДА КОНВЕРСИЯ ҲОДИСАСИ." *МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ИСКУССТВО СЛОВА* 3.2 (2020).
5. Хашимова, С. А. "Хрзирги хитой тилида редупликация, аффиксация ва конверсия." Т.: Ёш куч 320 (2020).
6. Nasirova, Saodat Abdullaevna. "Лексико-Семантический Анализ Общественно-Политических Терминов Древнего Китайского Языка: Система Кадровых Ресурсов." *Periodica Journal of Modern Philosophy, Social Sciences and Humanities* 17 (2023): 20-30.
7. Nasirova, Saodat. "ГЕНДЕРНОЕ РАВЕНСТВО В СИСТЕМЕ ОХРАНЫ ТРУДА ЖЕНЩИН (НА ПРИМЕРЕ АНАЛИЗА ОПЫТА КИТАЯ В

- ВОПРОСЕ РЕПРОДУКТИВНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ)." *Oriental Conferences*. Vol. 1. No. 1. OOO «SupportScience», 2023.
8. Nasirova, Saodat A. "POLITICAL INSTITUTIONALIZATION OF ANCIENT CHINA: HISTORICAL ANALYSIS OF THE TERMS OF THE LOCAL POLITICAL SYSTEM OF ANCIENT CHINA." *European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies* 2.08 (2022): 51-56.
  9. Nasirova, S. A. "Religious affairs management system in ancient China (linguistic analysis in Diachronic aspect)." *Builders Of The Future* 2.02 (2022): 288-297.
  10. Abdullayevna, Nasirova Saodat. "上合组织国家的科学研究: 协同和一体化." *上合组织国家的科学研究: 协同和一体化* 87.0.
  11. Ширинова, Нилуфар Джаббаровна. "Предметность и качество: от синкетности к дискретности." *Филологические науки. Вопросы теории и практики* 2 (2010): 198-201.
  12. Ширинова, Нилуфар Джаббаровна, and Мухайё Хасановна Давлатова. "МОРФОЛОГИЧЕСКИЙ СПОСОБ РАЗГРАНИЧЕНИЯ ЗНАЧЕНИЙ ПРЕДМЕТНОСТИ И КАЧЕСТВЕННОСТИ В СИСТЕМЕ ЯЗЫКА." *Muassis: Buxoro davlat universiteti TAHRIRIYAT: Muharrirlar: MQ Abuzalova MA Bokareva NN Voxidova* 40.
  13. Shirinova, Nargiza. "USING GAMES IN TEACHING ENGLISH VOCABULARY FOR STUDENTS OF ENGINEERING." *Irrigatsiya va Melioratsiya* 3 (2018): 89-92.
  14. Shirinova, Nilufar Djabbarovna, and Nargiza Djabarova LISONIY PARALLELIZM HODISASIGA Shirinova. "DOIR//ORIENSS. 2023.№ 1." URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/lisoniy-parallelizm-hodisasiga-doir> (дата обращения: 10.10. 2023).
  15. Shirinova, N., & English, A. N. L. L. (2016). for Agriculture. Study-book for the students of agriculture.
  16. Shirinova, N., and N. Abdullayeva. "English for You. Study-book for the intermediate students of irrigation and melioration." (2014).
  17. Shirinova, N. D. "Personal and Professional Upbringing of Learners by Specific Approach to the learning English." *Irrigatsiya va Melioratsiya* 2 (2017): 66-69.
  18. Ширинова, Наргиза. "ИНГЛИЗ ТИЛИ ДАРСЛАРИДА КУРСАНТЛАРГА ЎҚИШНИ ЎРГАТИШ УСУЛЛАР." *TADQIQOTLAR* 26.1 (2023): 39-45.
  19. Ширинова, Наргиза. "ИНГЛИЗ ТИЛИ ДАРСЛАРИДА ҲАРБИЙ ОЛИЙ ЎҚУВ ЮРТЛАРИ КУРСАНТЛАРИНИНГ ГАПИРИШ КЎНИКМАСИНИ

- ШАКЛАНТИРИШ." *Innovative Development in Educational Activities* 2.19 (2023): 281-287.
20. Shirinova, Nargiza Djabbarovna. "INGLIZ TILI DARSLARIDA KURSANTLARGA LEKSIK MATERIALNI O'RGATISH USULLARI." *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences* 4.1 (2024): 423-426.
  21. Shirinova, Nilufar Djabbarovna, and Nargiza Djabbarovna Shirinova. "LISONIY PARALLELIZM HODISASIGA DOIR." *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences* 3.1 (2023): 51-56.
  22. Darvishova, Gulchehra Kenjabayevna. "THE IMPORTANCE OF EQUALITY OF WOMEN'S RIGHTS IN THE WORKS OF CHARLOTTE BRONTE." *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences* 4.1 (2024): 345-352.
  23. Darvishova, Gulchexra Kenjabayevna. "SHARLOTTA BRONTE IJODIDA AYOLNING IJTIMOIY MAVQEI." *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences* 3.1 (2023): 57-67.
  24. Менглиева, С. С. "Роль интерактивных методов при обучении военных терминов на уроках английского языка." *Science and Education* 4.2 (2023): 1353-1358.
  25. Курбанбаев, Дауылбай Жайлаубаевич, and Маргарита Фаритовна Булычева. "К ВОПРОСУ О ЗАРУБЕЖНЫХ МАГНИТОМЕТРИЧЕСКИХ СРЕДСТВАХ ОБНАРУЖЕНИЯ." *Educational Research in Universal Sciences* 2.3 (2023): 507-529.
  26. Булычёва, М. Ф. "ПАТРИОТИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ–ВАЖНЕЙШАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ ПРОЦЕССА ОБРАЗОВАНИЯ." *Innovative Development in Educational Activities* 3.7 (2024): 103-108.
  27. Berdimurotovna, Namozova Dilnoza. "Difficulties cadets face while practicing listening and the ways of eliminating them." *International Journal of Research and Development* 6.5 (2021): 36-38.
  28. Nomozova, Dilnoza. "The importance of teaching vocabulary in stages." *Arxiv Научных Публикаций JSPI* (2020).
  29. Намозова, Дилноза Бердимуротовна. "Peculiarities of phonetic competence development in conditions of artificial multilingualism." *инновации в педагогике и психологии* 4.1 (2021).
  30. Рашидова, Мунаввар Хайдаровна, and Дииноза Бердимуротовна Намозова. "КОММУНИКАТИВНАЯ КОМПЕТЕНЦИЯ В КОНТЕКСТЕ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ." *TADQIQOTLAR* 26.1 (2023): 34-38.

31. Рашидова, Мунаввар Хайдаровна. "О некоторых аспектах коммуникативной компетенции." *ЎЗБЕКИСТОНДА МИЛЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР: ДАВРИЙ АНЖУМАНЛАР: 10-КИСМ*: 64.
32. Рашидова, Мунаввар Хайдаровна. "ИСТОРИЯ СКАФФОЛДИНГА И ТЕОРИЯ "ЗОНЫ БЛИЖАЙШЕГО РАЗВИТИЯ"." *Innovative Development in Educational Activities* 2.11 (2023): 487-491.
33. Рашидова, Мунаввар Хайдаровна, and Дилноза Бердимуротовна Намозова. "ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ И РОЛЬ КОММУНИКАТИВОЙ КОМПЕТЕНЦИИ." *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi* 11.2 (2023): 76-80.
34. РАШИДОВА, Мунаввар. "Из опыта преподавателя."
35. Rashidova, Munavvar. "REFLECTING ON POSITIVE CHANGES FOR FOREIGN LANGUAGE TEACHERS IN THE NEW CONSTRUCTION OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN: INSIGHTS FROM AMENDED ARTICLES OF THE CONSTITUTION." *Бюллетень педагогов нового Узбекистана* 1.12 (2023): 54-56.